

Torfowiska bałtyckie w Nadleśnictwie Szczecinek

Nadleśnictwo Szczecinek, chociaż położone na południowej granicy występowania torfowisk bałtyckich, skupia aż sześć torfowisk tego typu, z których cztery przynajmniej częściowo zachowały jeszcze swoje wartości przyrodnicze. Jest to jedno z największych skupień torfowisk bałtyckich w Polsce.

Wielkie Błoto (k. Wierzchowa, pow. 200 ha).

Najciekawsze miejsce na torfowisku to otwarty krajobraz regenerujących się potorf, w jego centralnej części po eksploatacji w XIX i w początkach XX wieku torfu. Resztę torfowiska postarają bory i brzeziny bagiennie. Torfowisko jest udostępnione zorganizowaną w 2005 r. ścieżką przyrodniczą. W 2006 r. planowana jest budowa zastawek na odwadniająca torfowisko rowie.

Bagno Kusowo

Jedno z największych (300 ha), najlepiej wykształconych i zachowanych torfowisk bałtyckich w Polsce - porośnięte mszarami torfowcowymi i borem bagiennym. Doskonale zachowany północny fragment torfowiska, z bezleśną częścią centralną, pokrytą mszarami z welnianeczką darniową i karłowatą sosną. Miejscami wykształcają się płytkie, torfowe sadzawki, co jest ewenementem na polskich torfowiskach. Do niedawna istniało niebezpieczeństwo, że to jedno z najpiękniejszych torfowisk bałtyckich w Polsce zostanie przeznaczone pod eksploatację torfu. Zgłoszenie obiektu w 2004 r. do sieci Natura 2000 i utworzenie w 2005 r. rezerwatu przyrody oddaliły to niebezpieczeństwo. Dla zachowania torfowiska w dobrym stanie planuje się tu w najbliższym czasie zabiegi ochrony czynnej - przede wszystkim budowę zastawek na sztucznych rowach odprowadzających wodę ze zboczy kopuły. W 2006 r. planowana jest budowa ścieżki przyrodniczej, która umożliwi każdemu zobaczenie Bagna Kusowo.

Bagno Ciemino (rezerwat od 1999 r.)

Praktycznie w całości zarośnięte borem bagiennym oraz brzezinaami bagiennymi. Od trzech lat prowadzone są tu zabiegi ochrony czynnej - zbudowano zastawki na odwadniających torfowisko rowach, usuwane są nadmiernie rozrastające się w wyniku przesuszenia podszyty sosnowe. Zabiegi te przyniosły już pewną poprawę stanu boru bagiennego - poziom wody w torfowisku podniósł się nieznacznie, a pod sosnowy drzewostan miejscami powróciły torfowce. Skrajem rezerwatu prowadzi szlak rowerowy, jednak samo torfowisko nie jest udostępnione, ze względu na konieczność zachowania go jako ostoi dla wymagających spokoju zwierząt.

Brzezińskie Bagno

Duże torfowisko położone w sąsiedztwie Kusowskiego Bagna, porośnięte borem bagiennym. Najbardziej urokliwym zakątkiem jest okolone borami bagiennymi jezioro Martwe w północnej części torfowiska, ze starymi, malowniczymi sosnami na brzegu. Przez całe torfowisko, z Brzeźną, obok jeziora Martwego do osady Białe biegnie nieoznakowana, ale wyraźna, wyłożona betonowymi płytami, droga leśna, którą można wędrować pieszo lub przejechać rowerem.

Wydano w ramach projektu "Ochrona wysokich torfowisk bałtyckich na Pomorzu"

TORFOWISKA BAŁTYCKIE - SKARBY POMORSKIEJ PRZYRODY

Wzrostek bagienny

Welnianeczka darniowa

Co to są

torfowiska bałtyckie?

Torfowiska wysokie typu bałtyckiego stanowią odrębny, regionalny podrodzaj torfowisk wysokich. Są to klasyczne torfowiska zasilane przez wody opadowe, uzależnione od wilgotnego i stosunkowo chłodnego klimatu. Pod względem ekologicznym należą one do torfowisk skrajnie oligotroficznych i kwaśnych, co powoduje, że występująca na nich roślinność wybitnie różni się od roślinności wszystkich innych ekosystemów. Równocześnie roślinność ta wykazuje pewne regionalne zróżnicowanie, wynikające z geobotanicznych różnic w obrębie obszaru, na jakim występują. W Polsce torfowiska bałtyckie mają z reguły powierzchnię 100 - 200 ha, natomiast w regionach o bardziej sprzyjającym klimacie nierzadko powyżej 10 000 ha. Mają one charakterystyczną, kopułową sylwetkę złoża, która w górnej części zbudowana jest niemal z jednorodnego grubego pokładu torfu. Główny obszar ich występowania obejmuje przyziemne regiony Europy Środkowej oraz wokółbałtycką strefę Skandynawii. Południowa granica zwartego zasięgu torfowisk bałtyckich przebiega przez północną Polskę. W Polsce z pierwotnej liczby ok. 80 torfowisk bałtyckich, położonych głównie na Pomorzu, do dzisiaj w dobrym stanie przetrwało niespełna 30.

Dlaczego chronimy torfowiska bałtyckie?

Torfowiska bałtyckie to jedne z nielicznych ekosystemów, które noszą znamiona naturalnych a niekiedy pierwotnych ekosystemów. Z tego powodu stanowią ostoję rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków. Gatunki te, w toku milionów lat ewolucji, przystosowały się do życia w specyficznych warunkach; np. torfowce, które magazynują kilkadziesiąt razy więcej wody niż same ważą. Gatunkami posiadającymi szczególnie adaptacje są też roślinki uzupełniające niedobór azotu "pożeranymi" owadami. Jednak torfowiska bałtyckie to nie tylko niezliczone atrakcje dla przyrodników. Wspólnie z pozostałymi torfowiskami korzystnie kształtują bilans wodny całego kraju poprzez wchłanianie "nadmiaru" wody i jej powolnemu oddawaniu w okresie suszy. Specyficzne właściwości torfu przyczyniają się do podnoszenia poziomu wód gruntowych w sąsiedztwie torfowisk. W złożach torfu zapisane zostały zmiany klimatyczne, historia przemian roślinności, a niejednokrotnie też ślady kultury materialnej człowieka.

Co im zagraża?

Największym zagrożeniem jest ich eksploatacja oraz odwodnienie. Eksploatacja bezpowrotnie niszczy cały ekosystem, nieprzerwanie funkcjonujący od kilku tysięcy lat! Odwodnienia prowadzą do ustępowania gatunków wysoce wyspecjalizowanych (ich wyjątkowe cechy adaptacyjne nie pozwalają im przetrwać w zmienionym środowisku) oraz zarastania drzewami i krzewami. W warunkach zacinienia i systematycznego pogarszania się stosunków wodnych (drzewa w procesie transpiracji dodatkowo osuszają torfowisko) giną typowe gatunki roślin a nawet całe ich zbiorowiska.

Zastawka na Bagnie Ciemino

Jak chronimy

torfowiska bałtyckie?

Historia rozwoju torfowisk bałtyckich, trwająca kilka tysięcy lat oraz stan zachowania powinien wykluczyć wszelką możliwość ich eksploatacji. Aby przetrwały musimy powstrzymać odpływ wód budując proste przetamowania, niekiedy likwidować rowy odwadniające, hamować sukcesję drzew wywołaną działalnością człowieka, wreszcie obejmować je ochroną prawną. Monitoring, badania, obserwacje i eksperymenty - to również działania prowadzące do poznania skutecznych metod ich ochrony.

Torfowiska bałtyckie znalazły się wśród siedlisk przyrodniczych uznanych za ważne dla dziedzictwa przyrodniczego Europy. Dlatego też zostają włączane do europejskiej sieci obszarów Natura 2000 chroniących gatunki roślin i zwierząt oraz typy ekosystemów ginące w całej Europie. Gospodarka człowieka na tych obszarach musi być prowadzona ze szczególną troską, tak by zapewnić im przetrwanie. Natura 2000 chroni europejskie dziedzictwo przyrodnicze - także dla Ciebie i dla przyszłych pokoleń. Wszystkie zachowane polskie torfowiska bałtyckie zostały, lub wkrótce zostaną włączone do tej sieci.

